

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 29 okt. 1951

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Albrechts, Van den Brink, Lieftinck, Van Maarseveen, Mansholt, Mulderije, Peters, Rutten, Staf, Stikker, Teulings, In 't Veld en Wemmers (afwezig is Minister Joekes).

Tevens zijn aanwezig de Staatssecretarissen Blom en Götzen bij de punten 1 t/m 3, alsmede (bij punt 11) de Algemene Vertegenwoordigers van de West, Mr. Debrot en Dr. Pos. Secretaris: J. Middelburg.

- - -

3. *Uniezaken*

a. *Overleg tussen Regering en Parlement*

Minister *Peters* deelt mede, dat in het Voorlopig Verslag op Hoofdstuk I van de begroting wordt gevraagd over eventuele vervanging van het Uniestatuut niet alleen met de Kamercommissie voor Indonesische Aangelegenheden, doch ook met de gehele Kamer overleg te plegen. Reeds eerder is echter besloten, dat dit niet zal worden gedaan. De *Minister-President* wijst er op, dat dergelijke zaken zich dikwijls verschuiven tijdens de behandeling in de Kamers (zoals o.a. bij de kwestie van de grenscorrecties is gebleken). Met de Kamer is indertijd afgesproken, dat geen nieuwe besprekingen met Indonesië over Nieuw-Guinea zullen worden gevoerd, voordat hierover met de Kamer is gesproken, doch dit is aangeduid als een uitzonderlijk geval. Andere vragen om overleg vooraf met de gehele Kamer zal men beslist moeten afwijzen. Minister *Stikker* is het hiermede eens; een overeenkomstig verzoek is gedaan met betrekking tot het Europese leger en de kanalenkwestie. Bij deze zaken zal men de scheiding tussen Regering en Parlement duidelijk in het oog moeten houden.

b. *De kwestie van de wijziging van de Unie*

Minister *Peters* stelt voor op een telegram van de heer Lamping omtrent de interpretatie, die in Indonesië gegeven wordt aan een uitspraak van Prof. Romme, te antwoorden, dat de Nederlandse Regering geen politiek van uitstel met betrekking tot een mogelijke wijziging van de Unie voert. De *Minister-President* merkt op, dat aan de Indonesiërs wel gezegd is, dat dit Kabinet deze kwestie vermoedelijk niet tot afsluiting zal kunnen brengen. In verband hiermede verzoekt spreker Minister *Stikker* de Raad nader in te lichten omtrent zijn bespreking met Subardjo in Amerika. Minister *Stikker* herinnert er aan, dat voor zijn vertrek naar Amerika de Kamer vrij kritisch tegenover deze kwestie stond. In zijn gesprek met Subardjo in Amerika heeft spreker het in studie nemen van deze kwestie niet afgewezen, doch daarbij wel laten uitkomen, dat in Nederland in de eerste helft van het volgende jaar verkiezingen zullen worden gehouden. Subardjo heeft daarbij gezegd, dat hij deze moeilijkheid begreep. Later is het bericht gekomen, dat de Kamer de neiging vertoonde wat minder star te zijn. Daarop is met Supomo gesproken, doch daarbij is niet gezegd, dat de Nederlandse Regering snel zou opereren. Volgende week zal spreker Subardjo en Supomo in Parijs ontmoeten; hij heeft de neiging ook dan te zeggen, dat slechts een geleidelijk tempo mogelijk is.

Minister *Peters* lijkt het niet juist de behandeling van deze zaak te traineren, aangezien dan bij een eenzijdige opzegging Nederland de blaam zou treffen. De *Minister-President* herinnert aan een telegram uit Australië, waaruit blijkt, dat Subardjo had gezegd te begrijpen, dat de wijziging waarschijnlijk niet vóór de verkiezingen in Nederland mogelijk was. Intussen is aan Supomo gezegd, dat de Nederlandse Regering in October haar standpunt zou bepalen, hetgeen nog niet is geschied. Ook heeft Nederland zich verplicht in November gereed te zijn voor

informele besprekingen, waarbij men tot een concretisering van de denkbeelden kan komen. Tijdens de besprekingen met Supomo zijn reeds enkele punten gesteld, die Minister Stikker bij zijn ontmoeting met Subardjo zal kunnen herhalen.

Staatssecretaris *Blom* merkt op, dat de Cavi de voorbereidingen ter zake onverwijld ter hand heeft genomen.

Minister *Lieftinck* is bevreesd, dat het volgen van een traineringspolitiek de verhouding tussen Nederland en Indonesië op concrete punten zal verstoren. In dit verband wijst spreker op de onderhandelingen over de militaire missie; het zelfstandig optreden van Indonesië met betrekking tot betalingsregelingen met de niet-EPU-landen; de afwijzing van Indonesië van een verlenging van het handelsaccoord met meer dan drie maanden; de kwestie van de verlenging van de lening. Minister *Van den Brink* stemt in met de strekking van het betoog van Minister *Lieftinck*, aangezien men in Indonesië de indruk heeft, dat Nederland traineert met de oplossing van dit vraagstuk. Overigens wijst spreker er op, dat Indonesië unilateraal is overgegaan tot sluiting van een betalingsregeling in ponden met Polen en Tsjecho-Slowakije. Spreker is van mening, dat het geen zin heeft en onjuist moet worden geacht te pogen Indonesië te binden aan vormen van economische samenwerking, waarvan het meent, dat deze in strijd zijn met het Indonesische belang.

Staatssecretaris *Götzen* heeft de indruk, dat de stroming in Indonesië, die Nederland niet gunstig gezind is, aan terrein wint.

De *Minister-President* wijst er op, dat bij beëindiging van de informele besprekingen in November de officiële conferentie in geen geval vroeger dan in December kan plaatsvinden. Dit betekent, dat de desbetreffende stukken niet voor Februari bij de Tweede Kamer kunnen worden ingediend, die deze zaak misschien in April in openbare behandeling zal kunnen nemen, d.w.z. in een van de laatste vergaderingen vóór de verkiezingen. Daarna volgt dan nog de behandeling in de Eerste Kamer. Het is dan niet juist verwachtingen te wekken, dat dit Kabinet wel een wijziging van de Unie zal kunnen bereiken.

Minister *Van Maarseveen* verwacht, dat het voor de verhouding van Nederland tot Indonesië van belang zal zijn als de Regeringen het eens zijn nog vóór de verkiezingen. De *Minister-President* is van oordeel, dat dit Kabinet nog kan trachten overeenstemming ter zake met de Indonesische Regering te bereiken. Spreker geeft in overweging op het telegram van Lamping te antwoorden, dat de Regering deze zaak op normale wijze wil behandelen, doch niet de illusie wil wekken, gezien de tijd, die de parlementaire behandeling zal vragen, dat spoedig een wijziging van de Unie verwezenlijkt zal kunnen worden. Spreker stelt voor de tekst van het telegram te doen vaststellen door Minuor en Buitenlandse Zaken. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

De *Minister-President* stelt voor, nu Minister Stikker volgende week in het buitenland zal zijn, de nadere bespreking van het Nederlandse standpunt in de Ministerraad van 12 November te houden. Aldus wordt besloten.

Minister *Teulings* informeert of de voorbereidende bespreking in de Ravi zal plaats vinden. De *Minister-President* is beducht voor een dubbele bespreking. Spreker stelt voor eerst de opgestelde stukken af te wachten, voordat hierover een beslissing wordt genomen.

Minister *Peters* wijst er op, dat nog niet is vastgesteld wanneer en waar de informele besprekingen met Supomo zullen plaats vinden. Dit zou Minister Stikker ook met Subardjo kunnen bespreken. Minister *Stikker* heeft de suggestie gezien de bespreking in Parijs te houden, doch het is beter daar geen bijeenkomst te beleggen over deze aangelegenheid. De *Minister-President* acht het wenselijk te zeggen, dat deze bespreking niet in Djakarta ware te houden (nu Indonesië niet bereid is de gewone Unieconferentie te doen plaats vinden) doch in Den Haag. Aldus wordt besloten.

Minister *Stikker* stelt voor, dat hij met Subardjo in Parijs ook over verschillende hangende punten zal spreken, zoals over de militaire missie, het handelsaccoord, het betalingsverkeer met andere landen en de lening.

De Raad verklaart zich hiermede accoord. Voorts wordt besloten, dat de Staatssecretarissen Blom en Götzen van Nederlandse zijde de informele besprekingen met Supomo zullen voeren.

c. *De Nederlandse lening* (Zie notulen MR d.d. 24-9-'51 punt 3d.)

Minister *Van den Brink* zou bereid zijn met een verlenging van de lening accoord te gaan, indien een, zij het informele, afspraak betreffende orders voor de Nederlandse industrie ten behoeve van het verkeerswezen hieraan verbonden wordt. Minister *Lieftinck* merkt op, dat Indonesië niet bereid is concessies ten aanzien van de verlenging der lening te doen. Men heeft een programma gereed gemaakt om de lening nog dit jaar uit te putten. Er is wel over gesproken om het crediet uit te putten door op termijn valuta aan te kopen, die als salso-tegoed tussen de centrale banken geleidelijk zou kunnen worden uitgeput. Van Indonesische zijde wil men dit punt niet opnieuw in het Parlement brengen, zodat geen andere keuze overblijft dan laatstgenoemde oplossing of uitvoering van het plan tot versnelde uitputting van de lening. Minister *Van den Brink* merkt op, dat Nederland in het algemeen niet bereid is buitenlandse credieten te geven; de lening aan Indonesië is mede uit politieke overwegingen gegeven en dan is het niet wenselijk, dat deze wordt overgenomen door de circulatiebank. Staatssecretaris *Götzen* acht dit standpunt theoretisch juist; gebleken is echter dat Indonesië de lening voor het eind van het jaar geheel zal kunnen opnemen. Als men valuta op termijn koopt zal men deze ook voor allerlei bestellingen in Nederland aanwenden. Minister *Van den Brink* heeft geen bezwaar tegen laatstbedoelde oplossing als in een briefwisseling tussen Financiën en de Nederlandse Bank duidelijk wordt gesteld, dat deze regeling wordt overeengekomen, aangezien anders toch de lening op korte termijn zou worden uitgeput. De Raad verklaart zich hiermede accoord.

d. *De Ambonnezen in Nederland* (Zie Notulen MR d.d. 22-10-1951, punt 3a.)

Minister *Van Maarseveen* deelt mede, dat uit een kamp in Barneveld twee Ambonnezen zijn verwijderd. Voor verdere regeling van deze moeilijkheid is politiebijstand gevraagd, welke de burgemeester niet wilde verlenen. Voorgesteld wordt thans via de Commissaris van de Koningin deze bijstand te vragen. De Raad verklaart zich hiermede accoord.

- - -